

Gula-rišat, otrokyně oněch osob, získala Kakullānu za 1/2 miny stříbra a dala ji Abdi-nabūovi, svému otroku [....]. Ve sporu, který zahájí, nic nezíská [...]. Necht Šamaš je pánem jeho právního postavení. *Následující jména 9 svědků a datum:* 19. dne měsíce Nisanu, za eponymátu Nabū-šarruursura, palácového písaře. *Připsána jména 2 (?) dalších svědků.*

c) Darování synovi a opatření pro případ smrti

Meissner, MVAG 1902, 19 (ARU 46): Adi-māti-ili, Urkittu-dūri, Šumma-Adad, oslice, 5 ovcí, 5 imérů pole, 1/4 humna¹, 1/4 ze 3 polí zemků pro pící², toto je vše, čím Tebeta za svého života obdaroval Adad-uballiša, svého syna. Co zbudě, o to se bude dělit se svými bratry po jedné osmině. Kdo tato ujednání změní, jeho jméno necht Běl a Nabū vypudí ze země Asýrie. [...] královští jsou provždy jeho soudní „vrchností“. Necht požadují z jeho rukou přísahu při králi! V měsíci Sīnānu za eponymátu Upāq-ana-Arbailua. *Následující jména 14 svědků.*

¹ *adru*, ve významu půdy, jako součást zemědělské usedlosti, určené pro výmlat; viz AHw 13b; CAD A I/J 129b.

² *tabruu*, pozemek užívaný pro pěstování pčnin; stov. AHw 1299b.

d) Koupě nemovitosti

J 374 — Bu 91-5-9, 209 (ARU 397): Pečet Mannu-limmea, pečet Adad-nāšira, pečet Ṭābūsua, pečet Adad-iqbā, pánů odevzdávaného pole. Nemovitost o rozloze 1 iméru 30 qa pole, mezi kanály¹, sousedící s polem Ṭebētāa, sousedící s polem Muqālia, sousedící s polem Kannunāa, sousedící s polem Mušēzib- [...]. Ribāte získal za 4 šekely stříbra od těchto osob a pole koupil a převzal. Stříbro bylo vyplaceno v plné výši. Toto pole je koupeno a převzato. Nebudou další požadavky, spor ani žaloba. Kdokoliv by se kdykoliv postavil proti, buď tyto osoby, nebo jejich děti, nebo jejich sourozenci, nebo někdo, kdo k nim patří, a dal by se do sporu s Ribātem nebo jeho dětmi nebo dětmi dětí, vrátí stříbro jeho pánům desateronásobně. Jestliže se obrátí se žalobou na soud, nic nedostane. — *Následující jména 12 svědků*²

a datum: 2. dne měsíce Ṭebētu, za eponymátu Běl-imurania, vojenského náčelníka.³

¹ *bīrūtum*, „příkop, hráz“; viz AHw 348a; CAD H 198a.

² Druhý ze svědků označen jako kněz, poslední jako písař.

³ Tj. *tuwātānu*: viz AHw 1372a.

K 405 = J 335 (ARU 337): Pečet Dajān-Kurbāna (?), pána nemovitosti, odevzdávané do prodeje. Tři skladiště s dvorem [...], v tom 1 dveře, v městě Nimive, vedle Naḥarāua, vedle Nabūa a vedle Kumāa, Dira- [...] od Dajān-Kurbāna získal a převzal za 30 šekelů stříbra. Stříbro bylo dáno v plné výši. Tato nemovitost je koupena a převzata. Nebudou další požadavky, spor ani žaloba. Kdokoli bude jednat protiprávně, zaplatí 10 min stříbra. — *Následující jména 6 svědků a datum:* 22. dne měsíce Abu (?) za eponymátu Sancheriba, krále Asýrie.

¹ v dochované části textu.

e) Koupě otroka

K 300 = J 179 (ARU 473): Na místo pečeti vtiskl nehet svého prstu: nehet prstu Ḥakkubua, pána člověka¹ odevzdávaného do prodeje. Atuēhu, třetí jezdec, převzal Šamaš-eribu, otroka Ḥakkubuova, za 30 šekelů stříbra od Ḥakkubua. Stříbro bylo vyplaceno v plné výši. Tento člověk byl koupen a převzat. Nebudou další požadavky, spor ani žaloba. Kdokoliv se v budoucnu postaví proti, aby jednal protiprávně, [...] *test zničten...*]. *Následující jména 3 svědků a datum:* Za eponymátu Nabū-dūru-ušura, 7. dne měsíce Ṭebētu. Písař: Běl-iddin. I mina bronzu za otisk nehtu (jeho) prstu. Před Attaniem.

¹ Tj. otroka.

² První svědek je obchodníkem, druhý palácovým písařem aramejštiny, poslední je třetím jezdcem druhého svědka.

f) Dlužní úpis

Bu 91-5-9, 4 = J 17 (ARU 246): 5 1/2 miny stříbra, patřícího Dumuqāovi pro Balāsua, královského pověřence¹, pro Šilāa, pro Mālik-ilia,

ÚLOHY:

1. Ktorého právneho úkonu, príp. ktorej časti právneho poriadku sa týkajú slová o váhach, závaží, merici, obilných mierach?
2. Ktorého inštitútu súkromného práva sa týkajú ustanovenia o kamenoch na medziach polí, zákaze prisvojenia si poľa?
3. Vysvetlite a klasifikujte právne aspekty veršov v časti XII:
  - a) právny význam nápisu na listine,
  - b) význam účtu a vedenia účtovníctva,
  - c) akých právnych povinností sa mohli dotýkať úplatky a potvrdenia od roľníka,
  - d) spolk s meračom a chrámové prídeľy.
4. Falšované listiny a porušené zápisy v knihách, aké súkromnoprávne deliktneálne dôsledky mohli spôsobiť, ak autor takéto konanie považuje za matenie vôle božej?⁷

C. Zmluvné právo

Dokument č. 15

ZMLUVA O LISTINOM PREVODE MAJETKU

Zápis o spore pochádza z 25. až 24. storočia pred n. l.

Tento Sebekhotep povedal, že kráľov známy, predstavený tľmočníkov Voser, dal mu vystaviť listinu, podľa ktorej mu dal manželku, svoje deti a všetky svoje veci zo svojho domu, aby nimi vydržoval všetky deti tohto Vosera.

Tento Cav povedal, že jeho otec toto nikdy, nikde neurobil.
Ak privedie tento Sebekhotep troch riadnych svedkov, ktorým by bolo možné dôverovať a ktorí odriekajú:

„Tvoja moc buď proti mne, bože, ak klamem, táto listina bola vyhotovená na želanie Voserovo“,
nech zostanú v dome Sebekhotepovom. (Ak privedie týchto svedkov, pred ktorými bola táto zmluva prednesená, Sebekhotep bude užívateľom.)

Ak však neprivedie troch svedkov, pred ktorými boli tieto slová prednesené, potom nezostane u neho nič, čo patrilo Voserovi. Nech zostanú u jeho syna, kráľovho známeho, predstaveného tľmočníkov Cava.

⁷ LEXA, F.: Výbor ze starší literatury egyptské. Praha 1947, s. 251. Výbor z textů ke studiu obecných dějin státu a práva. (J. Tureček). SPN, Praha 1956, s. 10 a 11.

ÚLOHY:

1. Na základe štúdia porovnaj, či podľa staroegyptského práva manželka a deti patrí do majetku, resp. vlastníctva muža (otca) a či mohol nimi disponovať?
2. Ako sa volal podľa rímskeho práva spor o vlastníctve vecí, aká žaloba sa používala na jeho riešenie?
3. Akú povahu malo odriekanie predpísaných slov (formule), troja riadnymi, dôveryhodnými svedkami? Bol to racionálny, iracionálny prostriedok zistenia pravdy?
4. Za splnenia akých podmienok, uskutočnenia procesných úkonov, dôkazov, resp. ich neuskutočnenia zostali veci Sebekhotepovi a za akých u Cava?⁸

Dokument č. 16

KÚPNA ZMLUVA DOMU

(Dokument pochádza z 24. až 23. storočia pred n. l.)

Keemepov povedal: „kúpil som tento dom od pisára Centeja. Dal som zaň 10 kotúčov“.

Podmurovku a štyri rohové piliere, postavené, vymurované a stĺpy dané na to ..... 3 kotúčky
Lôžko zo sykomorového dreva ..... 4 „
Prah s verajami zo sykomorového dreva ..... 3 „

Pisár Centej povedal: „Ako že žije kráľ, čo som dodal, je riadne. Si spokojný s vypracovaním i so všetkým materiálom tohto domu, a teda si zaplatil tieto sumy.“

Zapečatil pečatidlom zmlúv, pred úradom Chuféovho horizontu a pred početnými svedkami ... Centej z družiny Keemepovej.

Sluha pohrebiska Mahej, sluha duchov ľjnej ...

ÚLOHY:

1. Ktoré časti dokumentu, zápisy, možno považovať za súhlasný prejav vôle kupujúceho a predávajúceho?
2. Je predmet zmluvy náležite identifikovaný? Materiál a vypracovanie domu je oddelene špecifikovaný a ocenený. Považuje sa to za podstatnú náležitosť zmluvy.

⁸ LEXA, F.: Veřejný život v starověkem Egyptě. II. Praha 1955, s. 25.